

Elonkehä, ilmastonmuutos ja sosiaaliturva

Näkökulmia sosiaaliturvan uudistamiseen strategisen tutkimuksen hankkeiden tutkimusten valossa

Ekologinen ja ilmastollinen kestävyyskriisi on myös uhka hyvinvointiyhteiskunnalle

- Yhteiskunnassa on toteutettava rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, jotta voitaisiin edetä kohti YK:n asettamia kestävä kehityksen tavoitteita.
- Välttämättömät muutokset voidaan kuvata **kestävyysmurros** –käsitteen avulla
- Tarkastelu perustuu strategisen tutkimuksen neuvoston tutkimusohjelmissa ja –hankkeissa tuotettuun tutkittuun tietoon ja se on tuotettu laajan tutkijaryhmän yhteistyönä

Kestävyysmurroksen ja sosiaaliturvan yhteydet

Hyvinvointi kytkeytyy monella tavalla kestävyyshaasteisiin

Kestävyyshurroksella pyritään ratkaisemaan keskeisiä haasteita

- Ilmastonmuutos, biodiversiteetin väheneminen ja luonnonvarojen liikkakäyttö uhkaavat hyvinvointia. Vaikutukset ilmenevät sekä paikallisesti että rajoja ylittävien kytkentöjen vuoksi globaalisti.
- Ekologisesti kestävä hyvinvointivaltio ei toteudu nykyisellä kulutus- ja tuotantorakenteella. Kestävyyshurros on siksi välttämätön edellytys hyvinvointivaltion ylläpitämiseksi.
- Kestävyyshurros vaatii sekä järjestelmätason että yksilötason muutoksia: järjestelmäratkaisut mahdollistavat tai rajaavat yksilötason käyttäytymistä → yksilöiden valinnat voivat edistää tai jarruttaa järjestelmien muuttumista kestäviksi.

Kestävyyshäilymurroksen ja sosiaaliturvan haasteita

Hyväksyttävyyden ja reiluu

- Kestävyyshäilymurrosta ei demokradiassa voi toteuttaa varmistaamatta, että siirtymä on reilu. Oikeudenmukaisuuden eri lajien yhteensovittaminen ei ole helppoa.

Eriarvoistuminen, haavoittuvuus ja kyvykkyydet sopeutumiseen

- Sosiaaliturva kohtaa kestävyyshäilymurroksen monin tavoin. Ihmisten haavoittuvuus muutoksille ja kyvykkyyden sopeutua niihin vaihtelee.
- Kestävyyshäilymurros voi voimistaa eriarvoisuutta, jollei oteta käyttöön keinoja, jotka vähentävät haavoittuvuutta ja vahvistavat kykyä omaksua uusia ratkaisuja.
- Sosiaaliturvan tulisi myös tarkastella mahdollisuuksia luoda polkuja vähävaraisimmille päästä hyötymään kestävyyshäilymurroksesta

Esim. työllisyys,
työvoiman tarve,
energian hinta ja
energiaköyhyys

Kestävyyshäiriön mahdollistaminen edellyttää aktiivista sosiaaliturvaa

Kestävän elämäntavan edellytykset

- Yksilö kokee häiriön asumisessa, kulutuksessa, liikkumisessa ja ruokajärjestelmässä. Sosiaaliturvan palveluiden ja etuuksien tulee tukea yksilön edellytyksiä omaksua nykyistä kestävämpää elämäntapaa ja kuluttamista.

Työn muutokset

- Työ ja käsitys työstä muuttuu kestäväshäiriössä, **mutta myös siitä riippumatta**. Sosiaaliturvan tulisi mahdollistaa ja tukea työn kehittymistä kestävään suuntaan.

Osallisuus

- Yksilöiden mahdollisuudet vaikuttaa kestäväshäiriöiden suuntaamiseen ovat olennaisia ratkaisujen hyväksyttävyyden kannalta.

Sosiaaliturvan kehittäminen kestävyysmurroksen hengessä edellyttää vuoropuhelua politiikkarajojen yli

Politiikkajohdon- mukaisuus

- Miten ottaa huomioon kestävyysmurroksen, terveyden (ml. henkinen hyvinvointi) ja sosiaaliturvan väliset suhteet eri politiikka-alueilla?

Rahoitus

- Miten varmistetaan eri sosiaaliturvan toteuttamis- ja rahoitusmallien yhteensopivuus kestävyysmurroksen kanssa?

Eri politiikka- alueiden koherenssi

- Miten vastata tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti äkillisiin muutoksiin, jotka voivat 1) uhata erityisesti heikommassa asemassa olevien hyvinvointia, mutta 2) olla samalla välttämättömiä yhteiskunnallisten rakenteiden muuttamiseksi (esim. fossiilisten polttoaineiden tai elintarvikkeiden nopea hinnannousu)?

‘Ei merkittävää haittaa’

- Miten varmistetaan, ettei sosiaaliturva ylläpidä tai vahvista ekologisesti kestämatöntä kehitystä? – kehitettävä esim. kriteerejä ’ei merkittävää haittaa’ -periaatteen toteuttamiseksi.

Elonkehä, ilmastonmuutos ja sosiaaliturva -tietokooste

Sosiaaliturvakomitean ja strategisen tutkimuksen tietokumppanuus

Sosiaaliturvauudistus

 [@Akademia_STN](#) #StrateginenTutkimus

 [@stn_akademia](#)

 [Strateginen tutkimus](#)

 [Academy of Finland](#)

 [Strateginen tutkimus](#)

www.strateginentutkimus.fi
ratkaisujatieteesta.fi

Suomen Akatemia

Hakaniemenranta 6

PL 131

00531 Helsinki

strateginentutkimus@aka.fi

Kiitos!

Ohjelmajohtajat Mikael Hildén ja Paula Schönach

mikael.hilden@syke.fi

paula.schonach@aalto.fi

+ Strategisen tutkimuksen hankkeiden
tutkijaryhmä

JUST-FOOD, Leg4Life, Decarbon-Home, SOMPA,

ORSI, SET, ALL-YOUTH, 2035Legitimacy,

DigiConsumers & ScenoProt

SUOMEN AKATEMIA